„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земљу

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 71. У Новом Саду, у петак 11. (24.) априла 1914. Година XXX.

Позив на претплату.

Пошто смо са 1. (14.) априлом о. г. ушли у II. четврт 1914. г., молимо поштоване своје претплатнике да обнове претплату, а дужнике молимо, да подмире свој дуг.

Претплата за „Браник“ остаје стара: на читаву годину 34 К, на по године 17 К, на четврт године 8 К 50 п., а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу. Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

Подела изборних срезова и Немци.

Онога, што бива у Угарској са становништвом, односно са бирачима према изборним срезовима, нигде у уставним државама Европе нема. Има тога да влада ставља своје кандидате и да гувернаменталним средствима чини притисак на бираче. Тако се зна, да је за време владавине цара Наполеона III. у Француској опозиција у француској комори била стерани на *седам*, па на *пет* посланика. Али ту нити се каквом поделом изборних срезова, нити додавањем или одузимањем извесних слојева бирача стварала већина. У Угарској пак у новије доба влада је створила читаву неку *математичну знаност* са комбиновањем изборних срезова и становништвом у њима, особито средством *разних племена или народности у Угарској*. Још пре него што је створен најновији изборни закон и подела изборних срезова, свагдања је влада чинила употребу од своје административне власти, било пуномоћијем сабора или без тога пуномоћија, да математички комбинира поделу народносних срезова па да себи ствара већину.

Тако је још за време владавине *Коломана Тисе* раздељен био панчевачки изборни срез на панчевачки и на уздински срез. Влада је видела да и са свима нечувеним средствима није могла оборити у Панчеву српскога народносног кандидата, па и ако у раздељеном *уздинском срезу није* могла, испрва, оборити српскога народносног кандидата, то ипак, пошто је раздељени панчевачки изборни срез био испресецан са несрпским бирачима, да избор народносног кандидата у Панчеву *није* био могућ, па при свем том да је у *Уздину* био биран народносни кандидат, влада је имала ипак ту *предност*, што је владин кандидат у Панчеву *парализао* избор народносног кандидата у Уздину.

У Новом Саду је још у оно доба део немачких бирача из Јарка био додат новосадским бирачима, тако да је српска већина, била давно осујећена. Тако и у В. Кикинди, да се српска већина иако се није могла уништити, то је бар јако *умањена*, што су нека немачка села дата В. Кикинди.

При саборским изборима године 1910. осим познатих корупативних средстава, створена је посебна математика при изборима, да бирачи разних племена једно друго *парализују*.

При стварању новога изборнога закона и подели изборних срезова, та је изборна математика достигла свој врхунац. Разне народности употребљене су *једне против других*. У мађарским изборним срезовима гледало се такођер да се чине комбинације на штету мађарске *опозиције*. Но на сваки начин да су немађарски народи најгоре прошли. Данас је установљено, да по новом изборном закону и подели срезова, у читавој Угарској *ниједан Србин народносне странке не ће моћи ући у угарски сабор*.

Жалост је, што при новој подели изборних срезова *Немци* у Угарској постају *оруђе* против Срба бирача. Свуда где би Срби могли доћи до неке већине, *утутнута* су немачка села да паралишу Србе. Да су ти Немци свесни своје немачке народности, они би правили *изборне компромисе* са Србима и са другим народностима. *Али тога нема*. Па ипак у Угарској, осим ердељских Саса, има далеко преко *два милиона Немаца*. У јужној Угарској изборни срезови сасвим би друкчије стојали, да Немци држе са немађарским народима. Ово увиђају ердељски Саси, па су недавно два ердељска Саса, посланици на угарском сабору: др. *Брандш* и *Копони*, проговорили у корист угарских Немаца, али зато су као владини посланици, на Тисина пребацивања, морали иступити из владине странке, и сада држе зборове у Ердељу, да оправдају своје држање према угарским Немцима.

Немачка свест у угарских Немаца врло се споро, готово никако не креће. Истина, има неких немачких нацијоналиста у Угарској, али ти су рђаво прошли. Тако је негдашњи угарски посланик др. *Штајнакер* морао још пре петнаест година оставити Угарску и преселити се у Беч, а исто тако и немачки нацијоналиста *Кородн* морао се преселити у Берлин. Немачки лист, што је за време избора године 1906. у Великој Кикинди излазио, морао је престати. Ипак Немци у Вршцу, иако не држе са Србима, ипак хоће да бране своју немачку народност у школи. Значајно је, да ти Немци Вршчани једну молбеницу на угарски сабор, године 1907., *нису* хтели предати да поднесе сабору *њихов* вршачки посланик, него су је предали *Србину*, кикиндском *народносном посланику*.

Али је врло *чудновато* и врло *значајно*, како се Немци у *Угарској*, а како се у *Хрватској понашају*. У Хрватској и Славонији Немци стоје према једном великом *хомогеном*, хрватско-српском *племену*, па Немци својом *мањином* једва шта могу бројати. Али у Хрватској и Славонији Немци терају своју *немштину* у свима *консеквенцијама*. Ту они стоје у противности са Србима и Хрватима, агитују против истих, издају у Руми *немачки нацијоналистички лист* против Срба и Хрвата. А како у Угарској? Ту Немци *не ће* да су Немци, него хоће да су Мађари, шта више, они праве неку фалангу против Срба и других немађарских народа. Један еклатантан пример. Два Немца, *браћа*: један у Руми, а други у Новом Саду. Онај у Руми, то је *жесток Немац*, а овај у Новом Саду не ће да је Немац, него хоће да је Мађар.

Жалосне су то појаве за Немце у Угарској, који броје преко два милијона, а који припадају једном великом *народу у Европи*. Гроф *Алберт Апоњи* на интерпарламентарној конференцији у Берлину године 1908. држао је један врло леп и значајан говор, у којем је рекао, да Немци осим своје класичне немачке књижевности имају књижевност *свију* европских културних народа, коју су најсавесније и најлепше на немачки превели, тако, да онај, који зна немачки, у положају је, да проучи *књижевност свију народа*. Наравно, да ово, што је Апоњи казао за Немце, није му *сметало* да се у Угарској *поноси са Немцима за то*, што напуштају своју немачку народност!

Године 1873., кад је био први саборски избор у Панчеву, српски кандидат издао је посебан *проглас* на Немце бираче панчевачкога изборног среза, у којем је прогласу предочио Немцима *величину и културу њиховога народа*, те их опомињао, да је у њиховом, као и у интересу Срба, да свако своју народност одржи и култивира. Али све то није ништа помогло. Немци су *сви листом гласали против српскога кандидата*.

Нама се чини, да се Немци у великој Немачкој *не могу* поносити са Немцима у Угарској, који су по новом изборном закону и поделом изборних срезова *постали оруђе против немађарских народа, а особито против Срба у Угарској, а на штету своје немачке народности*.

⊙

Злочин у Скадру.

— Павла Вучинића убио је један полицајац. — Пред касарном аустријске војске. —

У јучерашњем своме уводном чланку говорили смо о *мучком убиству* истакнутог Србина у Скадру на Бојани, Павла *Вучинића*. Јучерашњи број београдске „Политике“ доноси о том злочину у Скадру овај даљи извештај:

„Јуче смо саопштили телеграм нашег цетињског дописника о мученичкој смрти српског првака у Скадру, Павла *Вучинића*. Наш дописник је нагласио, да је убиство извршено по споразуму са владом кнеза Вида. Јутрошњи извештаји *потврђују* то, додајући да је непосредни убица — један полицајац.

Телеграм Црногорског Пресбироа, који је јутрос стигао, гласи:

Цетиње, 8. априла, увече.

На први дан Ускрса, у 8 часова увече, погинуо је у Скадру тамошњи угледни Србин, трговац Павле *Вучинић*.

Једна, полицијом подстакнута, *рља Арнаута напала је на сред улице Павловог брата, Јована Вучинића*. Павле је прискочио у помоћ своме брату. Али у истом тренутку *из масе* је *излетео један* **арнаутски полицајац** *и зарио је Павлу нож у груди*.

Рањени Павле Вучинић имао је још толико снаге да опали из револвера на нападача и да га *смртно рани*. Још синоћ Павле је подлегао рани. Атентатор полицајац такође не ће остати у животу.

Цео се догађај десио испред саме касарне, у којој је одељење аустријске војске...

Ово арнаутско дивљаштво изазвало је у Скадру *узбуђење*, а овде општу жалост за погинулим Павлом Вучинићем, који је био познат као исправан човек и родољубив Србин.

Угроруси у Новом Саду.

— Дубок утисак наших црквених обреда на руску нам браћу. — Уплетање пограничне полиције. —

Уочи нашег Ускрса дошло је у Нови Сад *пет Угроруса* из мармарошке жупаније, да овде, међу својом српском браћом проведу светле ускршње празнике и виде величанствене наше православне црквене обреде ускршње. Ти добри, питоми људи били су гости г. дра Косте *Хаџије*, адвоката новосадског, који их је недавно у Мармарошсигету онако темељито бранио у »шизматичком« процесу, а сада их је братски дочекао и угостио.

Исти Угроруси, где год су се у свом типском сукненом оделу појавили на новосадским улицама, свуда су од Срба Новосађана предусретани и поздрављани најсрдачније и најискреније, а то је ове синове угроруског народа дубоко тронуло, као што их је оно, што су видели и чули у нашим црквама у Новом Саду и Карловцима, испунило душевним блаженством.

Но при повратку у своју постојбину морала су ова наша браћа Угроруси и овде да осете, да су синови једног несретног народа, кога угњетавају однарођени унијатски попови. Свакако на пријаву тих попова имали су ових пет Угроруса на овдашњој железничкој станици *великих неприлика* са овдашњом пограничном полицијом. Тек на *енергично заузимање* г. дра Хаџије пуштени су Угроруси да путују кући.

Поводом тога обратили смо се г. дру Кости Хаџији ради потанкости те смо добили овај обавештај:

На велику суботу после подне, дошло је пет Угроруса у Нови Сад, да проведу ускршње празнике и да обиђу православне храмове. А дошли су као гости моји, да се том приликом са мном договоре и посаветују о својим невољама. Ја сам их дочекао на железници и пошто сам их сместио у станове у овдашњем хотелу Фабри, одвео сам их у Саборну цркву да целивају Христов гроб. Саборна је црква учинила *дубок утисак* на њих и пошто су целивали и метанисали, *дуго се молише Богу клечећи и плакали су од усхићења*, што им се је дала прилика, да се могу помолити Богу у православноме храму.

То су Михајило *Палканинец*, Владислав *Орос*, обојица из Хуста, Димитрије *Поповић* из Егреша, Михајло *Пасуљка* и Димитрије *Сабо* из Изе. Ова последња двојица су још млади људи. Позвао сам их још исти дан на посну вечеру, али рекоше, да они не једу ништа, јер се спремају за исповест и причешће, па *од великога четвртка нису ништа јели*. На воскресењу исповедили су се и причестили. Њихову радост и њихово *усхићење* немогуће је описати, кад су чули дивно појање наше гимназијске младежи. Обишли су све овдашње цркве, а други дан одвео сам их у Карловце на литургију, кад су прегледали и патријарашки двор.

Причали су ми, како је *тешко било провући се кроз ону опасну зону*, у којој *уништарски попови* имају сву власт у својим рукама. Они *издају налоге и жандармерији и полицији и поштанским званима*, и солгабировима и сви се њиховим налозима морају покоравати, те је само тако могуће да се чине она дела према тима људима, о којима су бранитељи износили на темељу веродостојних доказа читава чуда на јавној судској расправи. Данас су отпутовали, но пре него што ће се кренути, *задржала их је овдашња погранична полиција, претресла им џепове и новчанике*. Ја нисам могао изаћи да их испратим, јер сам био у послу, него сам послао мога сина, да им буде при руци. Од једном до јури он кући и јави ми, да *не пуштају Угроусе даље да путују*, да их полиција испитује и претражује. Ја сам одмах сео у кола и изашао на станицу, уђем у полицајну собу, где су им баш пребројавали новце. Представио сам се дотичном чиновнику и питао га: шта он то ради? Овај *осорно* и у кратко одговори:

— Овде се званичи, изволите се удалити.

Ја сам му на то одговорио:

— Па зато сам и дошао, јер се званичи, да као адвокат интервенирам, јер да се не званичи, зацело не бих био љубопитљив, да Вас видим.

Он ме опет позове да изађем напоље, што ја наравно нисам хтео учинити, него га категорички позовем, да ми одмах означи ону личност, од које је добио налог, да ове мирне путнике претражује и испитује, и да их од даљег путовања задржава. После врло жестоке и огорчене препирке, течајем које је дошло и до крупних речи, казао ми је, да му је *шеф пограничне полиције дао налог, да моје госте задржи и претражи*, услед чега сам, уз изјаву, да ће због овог нечувеног поступка тражити сатисфакције, удаљио се. Одмах сам отишао шефу овдашње пограничне полиције, кога сам запитао: зашто је он такав налог издао своме органу, да задржи моје госте и да их претражује? Он ми је одговорио, да су двојица осуђени у мармарошсигетском процесу и стоје услед тога под полицајним надзором те је полиција тако морала пазити, да какогод не *побегну у Србију*!

— Па како сте могли мислити, да ће да побегну у Србију, кад су *већ претходно сви извадили карту за Хуст у мармарошкој жупанији?*

На то шеф полиције *ништа није знао одговорити*, већ само каже: па ми смо мислили! Питам ја њега: па кад само двојица стоје под полицајним надзором, на основу чега сте задржали ону другу тројицу, који не стоје ни под каквим судским поступком? Одговорио је, да су морали видети, немају ли *раздражљивих списа* код себе?

— По чијој информацији сте Ви могли мислити, да три мирна путника имају раздражљивих списа?

— То је *званична тајна*, — одговорио је.

— За мене то није тајна, — одговорио сам ја, — видим *ирсш мармарошких унијашских попова. Па зашшо сше им пребројали новце?* — питам ја.

— Тај налог нисам издао моме органу, хтели су наћи доказа, да су одавде добили новаца за »буну«, пак да овде почну правити комедије.

— Ако нисте издали, очекујем најстрожију истрагу због овога прекорачења.

Читав разговор између мене и шефа пограничне полиције, течајем којега сам ја њему рекао, да мени изгледа, да од када постоји погранична полиција, све се је окренуло тумбе и да *већ овај шпијунски систем не може да се издржи*! Разумем, да државна полиција учини безопасним некога, који против државе има непријатељских намера, али мирне грађане напаствовати због којекакове глупости, значи *изазивати срџбу* сваког поштеног грађанина. Он ме је почео умиривати, да се са Србима лепо поступа и да Срби немају разлога на тужбу.

— Видим — рекао сам — како лепо поступате, кад у сваком Србину видите по једног велеиздајника.

И тако је текао разговор између мене и њега и напослетку је издао налог, да пусте моје госте кући.

На крају нам је г. др. Коста *Хаџи* саопштио, како је од својих клијената из Мармарошсигета добио писма, у којима се ови туже на поступак власти и унијатских свештеника *у погледу посећивања цркве* и светог богослужења.

Пошто је народ сав испуњен жељом, да се врати у крило православне цркве, а од стране власти то му се спречава, то се догађа, да цео народ, цела паства једног села *побегне у суботу у вече из општине па се посакрива по оближњим шумама и у планини, да не мора ићи у унијатску цркву*. Нуто невоље њихове! Жупнику (пароху) месном стоји стално на расположењу *полиција и жандармерија*, која се *на жупникову заповест* на коњима разиђе по планини те **све тамо прикривене верне бичем и кундацима отерају натраг у село и у унијатску цркву**, да присуствују богослужењу!! Многи приспе *испребијан* на молитву Господњу. Тако се улива вера у оне, који „не верују"! Не можемо да верујемо, да су ове страшне оптужбе измислили клијенти г. дра Хаџије. И онда смо дужни истаћи, да овако није поступала ни шпанска инквизиција у средњем веку, као што поступа наша полиција у модерном XX. веку противно постојећим законима о слободи вероисповести, који закони допуштају сваком, да исповеда веру, коју хоће.

Али ни тога није доста. Сеоски унијатски жупници у Мармарошу имају право, да *на пошти* она *писма*, која су на њихове »сумњиве« парохијане упућена, као »опасне по државу« *могу отварати*! Дакле, не као свештеници, него као неки државни детективи врше полицајне послове, *прошивно законима* о тајни приватних писама.

Као што се из свега види, према верском фанатизму несретног угроруског народа употребљују административне власти репресалије, које закони не допуштају.

НОВИ САД, 10. априла 1914.

— **Народни зборови за одбрану српске народно-црквене автономије.** У Палавци (у Бачкој) и у Варјашу (у Банату) је српска народна радикална странка одржала народне зборове, који су врло добро били посећени, а на којима је народ, после одржаних говора, једнодушно изразио, е је готов, да се најодлучније бори за успоставу и дограђење српске народно-црквене автономије.

На оба збора усвојена је ова одлука:

„Народни збор одржан 7. (20.) априла 1914. године:

протестује против укидања српске народно - црквене автономије и борће се свим законитим средствима, да се врате у снагу све автономне уредбе, које су укинуте краљевском наредбом од 11. јулија 1912. године, а у оквиру автономије успостави оно стање, које је постојало пре извршења поменуте краљевске наредбе;

захтева да се уклоне све оне повреде, које су нанесене српској народној црквеној автономији противно јасном слову IX. законског чланка од 1868. године, и да се српска народна црквена автономија дозида у напредном духу и с обзиром на стечена народна права;

поздравља обновљену слогу свију српских народних странака, а очекује од српске народне радикалне странке да се већ сада организује за предстојеће изборе народних посланика, како би у заједници српских народних странака што боље испунила своју дужност у борби за успоставу и коначно уређење српске народне црквене автономије."

За недељу, *13. (26.) априла* о. г., у 11 с. пре подне сазван је народни збор у *Руми*. И на том збору ће се претресати питање борбе за успоставу наше нар.-црк. автономије, коју нам укиде једна реакционарна влада уз одобравање клерикалско-владиначких, „устремљених лавова".

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Угарски сабор.** Јављају нам из Будимпеште, да је јуче у седници магнатске куће извршен избор чланова за делегацију, те су међу осталима, изабрани гроф Мирослав *Кулмер*. Од Срба није *ни један* изабран! Шта то значи?

— **Независњачки покрет против Тројнога Споразума.** Пре три дана држала је мађарска независњачка странка у Фелеђхази изборничку скупштину, на којој је говорио посланик *Холо*. Говорио је против Тројнога Савеза и навео је аргументе о потреби иступања Угарске из тога савеза. Немачка је, рекао је Холо у главном, противник Угарске, она је увек иступала против ње, а од Русије и панславизма нема таке опасности, као што то Германи трубе. Посланик *Ловаси* рекао је, како ваља друге савезнике наћи, па ма то према потреби и Русија била.

На главној скупштини *ердељско-мађарског културног друштва* говорио је гроф *Апони*, па је истакао потребу приближавања Мађара западним европским народима. Из тога изводи „Нова Сл. Преса", да се гроф Апони изразио против Тројнога Савеза.

Бивши министар правде Геза *Полони* разговарао је са представником берлинскога „Nationalzeitung"-а, и врло је енергично говорио против Тројнога Савеза. Напоменуо је, како то није нов покрет у независњачкој странци, а изнео је аргументе о правцу и раду Немачке против Мађара. Ставио је такођер у изглед кооперацију Чеха против Тројнога Савеза и нагласио је озбиљност покрета међу Мађарима.

Добро обавештено загребачко „Народно Јединство" у допису из Петрограда бележи, како се у Русији мађарском покрету против Тројнога Савеза не приписује велика важност, но да је покрет тамо ипак симпатично примљен.

— **Енглески краљ у Паризу.** Енглески краљ Ђорђе и краљица у Паризу су сјајно дочекани. На динеу у елисејској палати а у здравицама краљевим и председника републике изражене су тежње „за што јачом везом" између Француске и Енглеске. Очевидно се на томе ради, но још није јасно, да ли је у питању *савез* између обе силе или учвршћење »срдачнога споразума«; али свакако је веће приближење обе силе осигурано.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 10. априла 1914.

— **Сомборски приправници и приправнице у Новом Саду.** Јуче и ономадне били су нам гости сомборски приправници и приправнице са својим наставницима и наставницама. Обоје чине поучни излет у наше крајеве, те су успут посетили и Нови Сад, да разгледе његове културне и хуманитарне установе. Приправника је из прва три разреда било 32, а приправнице су заступљене биле из сва четир разреда, 59 њих на броју. Мило нам је, што и овога пута можемо констатовати за једне и друге, да су сви здрава изгледа, лепо телесно развијени и пристојног и учтивог понашања. Приправнице су ударили из Сомбора на Паланку и тамо приредиле леп и успели концерат, који им је дао чисте добити за путни трошак преко 200 К, а приправници су истог дана били у Стар. Футогу, приредили и ту леп концерат и заслужили чистих К 280, које ће такође употребити за путне трошкове. И једни и други били су овде гости српског учитељског Конвикта. Приправнице су отишле одавде у Београд, а отуда ће у Панчево, Вршац, Оршаву, Мехадију, Темишвар, па у Сомбор. На том путу приредиће концерте у Панчеву, Вршцу и Темишвару. Приправници ће из Новог Сада у Срем. Карловце, манастире Грегетег, Крушедол, Хопово, па одатле лађом у Даљ и Вуковар, па натраг у Сомбор; а међутим су из Паланке посетили манастир Беочин и беочинску фабрику коље. Ми им желимо на том поучном излету лепа провода, срећна пута и срећна повратка, а надамо се, да ће те будуће пионере српске просвете у овим крајевима свуда лепо и свесрдно примити, као што су им учинили и Паланчани, Футожани и Новосађани.

— **Српски Учитељски Конвикт** има данас своју редовну пролетњу седницу управног одбора, у коме ће се решавати редовни предмети, прегледати друштвени рачуни за прошло пола године а заказати идућа редовна годишња скупштина.

— **„Велики петак и новосадске мозике."** Под тим насловом смо у 69. броју »Браника« донели белешку једног овдашњег грађанина, у којој је напоменуто, да је на српски велики петак о. г. у овдашњим бијоскопима »Аполо« и »Тиволи« одржана представа, ма да је управник тих бијоскопа обећао, да не ће давати представе тог дана.

Данас смо од управитеља споменута два бијоскопа добили писмо с приложеном белешком, у којој нам управа „Аполо" позоришта јавља, да се је „на српски Велики петак одржана представа догодила *само из забуне*", па да је »учињено расположење, да се у будуће сличан случај не догоди, као што се то до сада није догодило.«

Управа нам не каже, ко се то »забунио« те приредио представу на српски велики празник.

— **Учитељско деон. друштво „Натошевић" у Н. Саду** имало је своју редовну седницу управног одбора Велике Недеље и донело је више одлука за унапређење тога друштва и проширење његовог рада. Материјална снага тога друштва појачана је новом, II. емисијом својих деоница на К 100,000 и то му пружа могућности, да прошири своја крила како у књижарском, тако и у књиговезачком и штампарском послу, које је то друштво завело уз свој новчани завод, а наде за његов обилатији развитак пружа нам и та околност, што је на чело тог завода по смрти пок. Ђ. Михајловића стао наш врли и вредни просветни радник г. Арк. *Варађанин*, који је и српски учитељски конвикт подигао до тако видног успеха и напретка.

— **Ускрс „Привредникове" омладине у Новом Саду.** У дому Новосадске Трговачке Омладине први дан Ускрса после подне у 3 сата искупило се око 60 Привредникових омладинаца, да заједно проведу Ускрс. Заузимљива повереница гђа Гиза *Стојковићка* учинила је потребне кораке код овдашње Добротворне Женске Задруге, исто тако умолила је и поједине госпође, да својим присуством увеличају ово славље. Присутне су биле ове новосадске госпође: Гђа Марија Хаџи Гавре Плавшића, потпредседница Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња, гђа Марија удова дра И. Вучетића, гђа Олга дра Ђ. Трифковића, гђа Мара дра С. А. Ћирића, гђа Зорка дра М. Продановића, гђа Софија А. Ракића, гђа Љубица Моловића, гђа Катица Меанџић, гђа Велинка Т. Шилића, гђа Милана Д. Ружића, гђа Гиза Ј. Стојковића и многи новосадски грађани.

Разне ђаконије, као колаче, јаја, слаткиша, смокава и поморанџи приложили су господа: епископ Митрофан *Шевић*, Љубе Стефановића син и све присутне госпође, а за шегртски фонд К 10 приложила је Добротворна Женска Задруга Српкиња Новосаткиња.

Доле потписани повереници и овим путем изјављују своју најтоплију благодарност свима прилагачима, као и госпођама и господи, који су својим присуством увеличали своје славље, а дечици посведочили, да они нису напуштени у далеком свету, него да се за њих стара »Привредник« и цело напредно Српство.

— **Нов Србин адвокат.** Пред испитном комисијом у Марошвашархељу положио је на велику суботу, 5. (18.) априла о. г. г. др. Ђорђе *Јовановић* родом из Мола са примерним успехом адвокатски испит. Честитамо младом и вредном овом Србину и желимо му успешан рад.

— **Са српског прстена.** Госп. Милан *Огњановић*, подчасник у аустро-угарској ратној марини, родом из Новог Сада, верио се са гђицом Зорицом *Поповићевом* из Београда. Нека је сретно!

— **Концерат Пере Стојановића у Бањој Луци.** Пишу нам из *Бање Луке*: Ових дана имали смо ми овдје у Бањој Луци умјетнички ужитак првога реда, што нам га је пружио г. Пера *Стојановић*, наш познати виртуоз на вијолини и уједно композитор, који ужива и далеко ван граница наше отаџбине глас велика умјетника и који већ дуље времена борави у Бечу. Већи дио програма сачињаваху његове властите композиције, које је публика примила с великим одушевљењем и дивљењем, а свака је тачка била надарена бурним аплаузом, тако, да су слушаоци са неком зебњом у души гледали, како се мало помало примиче крај тога умјетничког уживања. Човјеку се чини, да би га могао вјечито слушати и да му не би никада досадило, јер г. Стојановић умије да изведе поједине тачке са толико виртуозности, осјећаја, живота и темперамента, те се причини, да је вијолина за час примила човјечји живот, пун најфинијих, најљепших и најдубљих осјећаја, које дубоко продиру у слушачеву душу.

Са собом је г. Стојановић повео и једног младог, 15-годишњег виртуоза на клавиру (зове се Weidlich), који је својим изврсно лијепим свирањем изазвао у публици такође буру одушевљења.

Ми, Бањалучани, смо г. Стојановићу особито захвални за оне угодне часове, што их је својом умјетношћу у нашим срцима изазвао, и управо, могу рећи, завидимо свима онима, којима ће се наскоро пружити прилика, да чују г. Стојановића, јер он као Србин кани, да овога пролећа пропутује Срем, Бачку, Банат и Србију.

— **† Самко Манојловић.** Суботичко Српство је за кратко време изгубило два одлична и заслужна сина своја. Пре две недеље је из редова живих нестало дра Средоја Ђорђевића, а сада је своју племениту српску душу испустио Самко *Манојловић*, један од најугледнијих и најистакнутијих Срба у Суботици. Било му је 70 година. Покојни Самко беше у млађе своје доба окретан и рационалан трговац, који је своју радњу врло лепо развио те стекао леп иметак. У јавном животу суботичких Срба пок. Самко је свагда живо учествовао, а особито је своје привредне способности стављао у службу народних интереса. Смрт такога човека и Србина, какав беше пок. Самко Манојловић, велики је губитак за малобројно суботичко Српство, које ће дуго година спомињати пок. Самка и његове заслуге.

За врлим покојником тугује одлична породица: два честита и у народу угледна сина: др. Владислав и др. Јован Манојловићи, два брата: др. Димитрије и др. Јанко Манојловић и остала родбина.

Ојађеној породици изражаваамо наше топло саучешће, а заслужном и угледном српском родољубу Самку Манојловићу нека је лака земља и вечан спомен у нашем народу!

— **Ускршње забаве у Српству.** Врањевачко српско-црквено певачко друштво приредило је у *Беодри* други дан Ускрса забаву с игранком и дилетантском представом. — Српска занатлијска омладина у *Св. Сивцу* и српска црквена певачка дружина у *Молу* приредиле су истог дана такође забаву с игранком и дилетантском представом. (Објаве ових српских забава примили смо доцкан, да их објавимо пре Ускрса.)

— **Кочићево вече у Бањалуци.** Све бањалучке српске установе приредиле су други дан Воскресенија, 7. априла 1914. у хотелу „Босни“ *Кочићево вече* у корист Кочићевог фонда. О Кочићу је говорио преч. госп. Душан *Кецмановић*, окружни прота. За тим беше рецитација одабраних Кочићевих приповедака. Народне песме певао је уз гусле г. Душан *Радуловић*, правник.

— **Српско Народно Позориште у Сомбору.** Сомборска „Слога“ саопштава: У прошлу среду завршило је наше позориште свој рад у Сомбору, и у четвртак се е кренуло за Вуковар. За време бављења а позоришне дружине у Сомбору пружила а нам се прилика да уживамо у лепим представама, које је глумачко особље свагда а на опште задовољство и допадање приказивало. Као прошлих година тако и ове давали су 30 представа у претплати, а 24 ван претплате. Репертоар је увек био одабран, а глумачка дружина се умножила бољим снагама, те се тако могао постићи овај морални успех, кога је наше позориште овај пут постигло. Што се пак тиче материјалног успеха, тај је е слабији него пређашњих година, чему је е узрок општа оскудица у материјалним средствима. Но поред свих тих непогодности видели смо наше позориште више е пута дупком пуно, што свакако сведочи и општу љубав према народној нам уметности. Ове позоришне сезоне посетила а нас је гђа Драга *Спасићка*, члан београдског краљевског позоришта, и пружила а нам топло уживање својим уметничким певањем. И овај пут се испоставило да а наш свет веома радо гледа оперете, које е су доста често даване, а по некоје и више пута. При поласку наше омиљене позоришне дружине желимо им у њиховој овој културној мисији и у другим местима успеха, који су они у пуној мери и заслужили.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Краљева болест.** Службени извештаји о болести старога владара Фрање Јосифа говоре, да се владарево стање здравља побољшава, но уза све то постоји велика забринутост. Надамо се и желимо, да стари владар, који је многе ударе савладао, преболи и ову болест, те да се здрав врати државним пословима и бризи око својих народа.

— **Ајкула напала рибаре.** Листови у Трсту јављају за необичан доживљај, који је имала рибарска барка „Салваторе“ из Пирана, кад се налазила око 25 поморских миља далеко од Умаса. Барку, на којој се налазило шесторо људи, са стражње стране је дохватила својим страшним чељустима једна ајкула, која је била дугачка око 11 метара. Напад је био тако жесток, да се барка почела пунити водом. Два зуба рибина остала су забодена у барци. Ајкула је онда ишчезла, али су је видели и други рибари. Сада ће се у тим водама приредити велика хајка на ову морску грабљивицу.

— **Два Индијанца убили целу једну белу породицу.** У Оклахами у Америци одиграо се пре неколико дана један крвав злочин, који још непрестано држи духове у узрујаности. Два млада Индијанца од племена Семинола *убили су целу једну породицу беле расе.* Они су дошли пред кућу богатога фармера Давида *Болиса*, и кад им је он, на њихово куцање отворио врата, они припуцају на њега из револвера и убију га на месту. На пуцње дотрчи фармерова жена, коју су Семинoли најпре злостављали па онда убили. Онда су упали у кућу. У кући су нашли четрнаестогодишњег сина фармерова; дечко се у свом страху био сакрио те га они извуку и једном гвозденом полугом разбију му лобању. Најзад су Индијанци нашли и двогодишњу ћерку фармерову па су и њу убили.

Полиција је убрзо ухватила оба Индијанца, два брата Холате. Чим се чуло за овај четворогуби злочин, који је извршен из користољубља, пред затвором се искупио велики број семинолских Индијанаца, који су покушали да своје саплеменике извуку из затвора и линчују. Семиноли још непрестано чине те покушаје, јер су веома узрујани из страха, да ће се људи беле расе на целом племену искалити због овог злочина њихових саплеменика. Затворска стража због тога је појачана војском.

— **Гроф харамбаша.** У Паризу је познати детектив *Флери*, који је у своје време пронашао автомобилске разбојнике, са још четири друга тајна полицаја ухватио шест лупежа баш у часу, кад су из излога неког драгуљара украли кутију, пуну драгоцености у вредности од 400.000 франака. Испоставило се, да је онај лупеж, који је кутију здипио из излога и хтео утећи на автомобилу, немачки гроф *Монтгелас*, родом из Берлина. Брат тога грофовског харамбаше је у Баварској министар правосуђа. Гроф Монтгелас је профућкао своје велико имање па је онда лажним картањем зарађивао себи новаца. А кад га због разних превара протераше из многих престоница, састави лупешку дружину, која је по великим варошима и купкама починила многе крађе.

Даља истрага је показала, да је лупешкој банди грофа Макса Монтгеласа припадао и грофов тобожњи коморник, такође родом Немац. Коморника је полиција такође ухватила. Гроф Монтгелас је био у свези и са разгранатом међународном бандом, која је кривотворила новце и железничке карте.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 9. априла. Румунска народносна странка држи, да политички положај није погодан за народносни конгрес, те ће се овај доцније сазвати.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Наследник у Бечу.

Конопиште, 10. априла. Наследник престола стиже у суботу у Беч, где ће га владар примити, а за тим ће конферисати са надлежним државницима о пријему делегација.

Краљева болест.

Беч, 10. априла. О краљевој болести издан је овај билтен:

У краљевом стању није наступила никаква битна промена, катарске су појаве непромењљиве, радња срца, апетит и стање снаге непромењено.

Мехичко-амерички сукоб.

— Рат је почео. —

Њујорк, 10. априла. Американци су заузели Веракруц. Приликом борбе пало је 200 Мехиканаца.

Арбанашки апел.

Драч, 10. априла. Због догађаја на арбанашко-црногорској граници обратила се арбанашка влада силама, да утичу на Цону Гору, да респектује границу (!).

Изјава.

У 64. броју овдашњег листа „Српства“ има овај став:

...„кад се зна и кад о томе можемо у свако доба поднети писмених доказа, да се уредник „Браника“ пре годину и по дана *нудио и понудио* своје услуге у службу земаљске владе у Босни, *радећи свом протекцијом*, да постане уредником искључиво владиног листа у Сарајеву, т. зв. „Сарајевског Листа“.

Цео тај став, који треба да се односи на мене, сложен је курзивом, као, забога, нека сензација. А ја тврдњу „Српства“: да сам *ја „нудио и понудио* своје услуге у службу земаљске владе у Босни“ и да сам радио „свом протекцијом“, да постанем уредником владиног „Сарајевског Листа“, овим *проглашујем за безобразну подрепашку лаж и клевету*. Никада ја нисам никоме *нудио* своје услуге, а најмање босанској влади, нити сам *тражио* ичије протекције, да ми набави положај. Ко противно тврди, тај *злонамерно лаже и клевета*. Изнесите те „писмене доказе“ ваше, да види поштен свет, *јесам ли ја икада написао и једну реч сарајевској мусали и јесам ли ја молио ичију протекцију, да ме намести за уредника владиног листа* у Сарајеву. Напоље дакле с „писменим доказима“!

У **Новом Саду** 10. (23.) априла 1914.

Јанко Перић
одговорни уредник „Браника“.

Авијатика.

— **Судар аеропланова у ваздуху.** На аеродрому код Париза, у висини од 60 метара сударио се моноплан авијатичара Дероја са машином пилота Бидота. Дерој и његов путник Д'Албен погибоше, а Бидо и сапутник му Пеладан су смртно рањени.

Мало шале у озбиљне дане.

Свињарев и Христос.

Свињарев је сматрао, да и он треба у ускршњем броју свога листа нешто да рекне, јер, за бога, Срби би у Угарској уцвељени били о Ускрсу и не би могли јести ни јагњећа печења ни јаја, да им се Свињарев није јавио.

И тако је у једноме чланку, у којем оплакује свој политички пораз и зубима шкрипи на народну слогу, ударио у врло високе тонове.

Просто човек поређује себе са — Христом!

Некада су Свињареву викали „осана“ (као и Христу), а сада вичу Свињареву (као и Христу) „распни га!“

Ствар је, у истину, врло трогателна; но не треба губити све наде.

Још живи господин устремљени лав, дика и понос српске журналистике и љубитељ туђих уводних чланака; а у њему, господину устремљеном лаву, још није хумор изумро. Он је „Чику“ забио у главу, да је вођа Србаља у Угарској, па ће располагати са још толико хумора, да уцвељеног „Чику“ разцвели разлагањем сличности судбине великог мужа Свињарева и Христа.

Пријатељи, задржавајте смех!

Из суднице.

— **Нови закон о поротном суђењу у Угарској.** Дана 12. о. м. (по р. к) ступио је у живот XIII. зак. чл. од 1914. г. о поротном суђењу. У прошли уторак су сви судови расправљали и судили већ по новом закону. Код пештанског околинског суда одмах се догодио инцидент. Поротник др. Никола Верешмарти није хтео да положи заклетву, јер би се, рече, лажно заклео, пошто се текст заклетве противи законском наређењу. У заклетви наиме поротник изјављује, да ће за време судске расправе долазити у додир само с члановима пороте, а закон сада одређује, да се при донашању вердикта повлачи с поротом и председеник суда, кога закон не именује као члана пороте. Према том би се сваки поротник криво заклео.

Суд је после кратког већања разјаснио, да закон председника суда одређује, да само председава саветовању поротничком, али му не даје право, да се и меша у то саветовање, нити да икојим начином утиче на мишљење и уверење поротника. Према том, међу текстом заклетве и законом нема супротности, те сваки поротник може чистом савешћу положити заклетву. Поротника Верешмартија је то умирило и положио је заклетву.

КЊИЖЕВНОСТ.

Нов уџбеник за српске више девојачке школе.

Гђца Мара *Максимовићева*, у будимпештанској Педагогији из математике и природних наука оспособљена наставница за грађанске школе, од осам година амо у српској вишој девојачкој школи у Панчеву стална и редовна учитељица, чуварица физикалне, кемијске и природописне збирке и перовођа у седницама наставничког збора, прерадила је по Стевану Рибарији с мађарскога кемију, коју је Школски Савет одобрио и српским школама препоручио. После општих напомена о ваздуху и води и њиховим главним и споредним саставним деловима, прелази се на елементе и сложена тела, на растварање и кристализовање, па се онда описују елементи, најпре неметали а за тим лаки, тешки неплеменити и племенити метали, па легуре, амалгами, базе, соли и т. д. У другом делу, у органској кемији, казују се органски спојеви, а као додатак има кратка петрографија и неколике поуке о храни и варењу. Прерада је израђена јасно и прегледно те је сасвим згодна за уџбеник. Књигу је издала српска књижарница и штампарија Јована Радака у Великој Кикинди. Књига износи седам и по штампаних табака велике осмине а цена јој је 2 круне.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

КОРЗО БИОСКОП

За среду и четвртак 22. и 23. априла по р. к.

ПРОГРАМ:

1. Увод
2. Стара Бретања, природно, у боји
3. Кристијан иде по вино, комично
4. Секретар американ. драма
5. Макс као коморник, хум., Макс Линдер
6. **УХОДА ИЗ ОСТЕРЛАНДА** шведска драма у 3 дела.

Радним даном после подне места су — осим ложа — у пола цене.

КОРЗО БИОСКОП

Дражбена објава.

Од стране потписане Управе, овим се објављује, да ће се дана 12. (25.) априла о. г. пре подне у 11 сати у манастирској писарни на јавној дражби издавати на једну или више година кречни мајдани лежећи на брегу „Плани“ и „Крушвку“.

Примећује се, да ови мајдани за сада још нису отворени.

173 2—2 **Управа ман. Раковца.**

ОНИМА,

који су се пре мога одласка у Опатију више пута живо интересирали за мој књиговодски течај, нека служи за равнање, да ће усмена и писмена настава сваком засебно, да би се постигла потпуна темељитост и да би се мирно могао јамчити најбољи испитни успех, почети почетком маја, а испит на бечким јавним трговинским школама биће у јуну. **Исцрпни проспекти** само уз марку за одговор.

Проф. Ј. МОГАН, Нови Сад,
174 1—3 Футошка улица 104.

ДУЋАН

у ком већ 15 година **берберница** постоји, издаје се од 1. јула под кирију. Упитати се ваља код поседника куће **Луке Јоцића**, дунавска улица бр. 5. у Новом Саду. 167 2—3

МИЈАТОВИЋА

МИЈАТОВИЋА

ЛАК и фарба је најбоља.
Сопствен производ „Вера“ — сребра за фуруне и позлате оквира. — Поруџбине л ка за патос који се добро и **брзо суши** — Шаље поштом франко. —

НОВИ САД
БРАНИМИР МИЈАТОВИЋ
101 9-25 НАСЛ.

Скоро ће се састати наш српски народно-црквени сабор, те препоручујемо —

ПРЕВИШЊИ КРАЉЕВСКИ РЕСКРИПТ

од 10. августа 1868. године

о уређењу црквених. школских фундационалних дела грчко-источне српске митрополије. — — Цена 60 филера.

Ко пошаље упутницом или у маркама 60 филера добија књигу франко. - - -

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА СВ. Ф. ОГЊАНОВИЋА, НОВИ САД (UJVIDÉK BÁCS M.) 146 8—

ШАНДОР СЕЧАНСКИ

СУДСКИ ПРОТОКОЛИСАНО РАСПИТИВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И ПРИВАТНИ ИСТРАЖИВАЧ

прима поверљива истраживања, ноћна и дневна посматрања ради открића лијезона у купатилима. За свашта набавља тачне податке и обавештај. Телеграфска адреса: **Сечански, Мокрин.** 120 26—

2000 ЈУТАРА

земље оранице у равници,

по сата удаљене од **Куманова** и железничке станице, издају се

под закуп -- аренду --

укупно и на парцеле, а и на наполицу по најповољнијим условима.

За цену и услове обратити се

Паланачкој Штедионици, Паланка

175 (Смедеревска) **Србија.** 1-5

ПРОМЕСЕ *)

НА

Угарске премиен срећке

од год. 1870.

Главни згодитак		К	200.000·—
1	„	по „	20.000·—
1	„	„ „	10.000·—
4	згодитка	„ „	2.000·—
18	згодитака	„ „	1.000·—
5975	„	„ „	376·—

Жребање 15. маја 1914. по нов.

ЦЕНА К 14·—

4% Угарске хипотекен срећке

од год. 1884.

Главни згодитак		К	40.000·—
1	„	по К	3.000·—
3	згодитка	по „	2.000·—
4200	згодитака	„ „	200·—

Жребање 15 маја 1914. по нов.

ЦЕНА К 4·50

3% Аустр. боденкредит срећке

од год. 1880.

Главни згодитак		К	90·000·—
1	„	по К	4·000·—
2	згодитка	по К	2 000·—
2500	згодитака	по К	200·—

Жребање 15. маја 1914. по нов.

ЦЕНА К 5·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода деоничарског друштва у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију.

ОСИГУРАЊА

против леда, пожара, похаре и на живот

прима по најповољнијим условима

„Асигурациони Ценерали“

ГЛАВНО ЗАСТУПСТВО:

Централни Кредитни Завод деоничарско друштво у Н. Саду.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА

„Русанда“

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернацијонална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хетела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк,** са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на раположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 14—100

Хотел „Бела Лађа“ Нови Сад

модерно са електричним осветљењем и осталим удобностима удешен најподесније место за састанке странаца са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро (Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО

Продаја изврсног карловачког вина на велико и мало од 5 литри шаљем у кућу.

НОВ 30-ОСОБНИ АУТОМОБИЛ

удешен за 1 и 2 класу, продаје се јефтино. — Извешћа даје

202 101—150 **ЂУРА ЗУРКОВИЋ.**

СЛАНО КУПАТИЛО У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине: извесне врсте кожних болести.

КУПАТИЛО има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 41-100 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник.

Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.